

Tey gloymdu ikki ættarbandið

Um eftirkomarar hjá Onnu Katrinu og Jósupi úti á Bø í Svínøi, ið bæði komu til Svínøiar sum móðirloysingar

JÓANNES HANSEN

Seinni partur

Í blaðnum síðsta leygardag vóru nakrar hugleiðingar um tey bæði Annu Katrinu og Jósup úti á Bø í Svínøi. Felags fyri tey bæði var, at tey sum børn gjørdust móðirloysingar. Tey komu bæði í bóndahúsið har Heimi í Svínøi, har gjørdust tey góð, og tá tey giftust, settu tey búgv úti á Bø.

Hesa ferð var ætlanin at siga eitt sindur um familjuna, sum stóðst av, at hesi bæði ógnarleysu avbygdarfolkini komu til Svínøiar, giftust, settu búgv, stríddust og strevaðust og fingi sjei munnar at metta.

Keldurnar

»Tey byggja land« hjá Símun Hansen eru altíð hentar at kaga í. Hesa ferð hava bæði fyrsta bind, sum er um Fugloy, og annað bind, sum er um Svínøi, verið nógv nýttar, og sætta bind, sum er annar av portunum um Klaksvíkina, hevur eisini verið á borðinum.

Myndirnar av teimum sjei systkjendum eru læntar frá Tórgerð Høgnesen í Klaksvík. Hon eigur eisini forknunngu myndina av ummuni, sum var í blaðnum seinast. Hinar báðar myndirnar hevur Tummus Thomassen í Havnini fingið til vega.

Í síðstu viku var bátasmiðurin Pól Jóhannes nevndur. Øll, sum hava nakað samband við Svínøi, vita, at hann var úr Yvirstovu og ikki úr Gulakstovu, sum tað av óvart var komið at standa.

Heini Joensen í Svínøi hevði givið nágreimilgar upplýsingar um ognarvörðskiftini á bátunum, sum vóru nevndir. Í sambandi við Mjølner vórðu teir roknaðir upp, sum áttu í, men um Jósup var bara nevnt, at hann var altíð formaður. Tað lá í hesum, at hann eisini var ein av árunum, og hervið er tað staðfest.

Tað er so ymiskt sum liv vart er lagað

Hóast Jósup ikki var tiggju ára gamal, tá hann kom norður til Svínøiar, so gloymdi hann ikki sítt fedranna upphav í Køk í Havnini. Trý av børnunum – Tummus, Anna Sofia og Niclas – kallaði hann upp eftir sínum forfedrum. Og trý onnur – Sigga, Liggjas og Birita – fingi nøvn, sum vóru í familjuni hjá Onnu Katrinu.

Lagnurnar hjá teimum sjei børnunum vóru ymiskar. Tey vóru glað og høvdu lættar lottur, og tey høvdu mótbúð og møði og stríð, men uttan mun til, hvussu tað lagði seg, so hava tey neyvan kent, at tað hjá teimum tórnaði so nógv øðrvísi út, enn tað gjørdi hjá so mongum øðrum.

Livsleiðin hjá teimum mundi vera ein miðal mynd av, hvussu korini hjá føroyingum vóru um aldarskiftið og fram ímóti seinna heimsbardaga. Í ólíki livdi saman við og stríddist ímóti náttúrukraftunum. Og havið bæði gav og tók. Livíð var eitt satt knoss. Tey vóru glað, tá byrðurin var góður, og tey bóru sorg, tá livsins stormar vóru um at kollsigla tey og tað,

sum sá út til at vera gleði og gylt framtíð. Tey høvdu lært at bera lagnuna, soleiðis sum tey trúðu, at hon var lögð til rættis frammanundan, og tað kom teimum ikki til hugs at ákæra hin Hægsta fyri tað, sum var lagt á tey.

Tuberklarnir

Sum tað sæst á niðanfyrri standandi, so vóru tað fleiri av teimum, sum her eru umrødd, ið plágaðust og doyðu av tuberklunum. Hetta var ikki eindømi í landi okkara fyrrapartin av hesi öldini. Henda herviliga smittan hevði so sera góð líkindi at gera um seg umborð á sluppunum, har mannskipið stríddist, skaffaði og svav undir ógvuliga primitivum umstøðum, og tá smittan var komin í eina bygd og í eina familju, so visti hon seg ofta at vera eirindarlæs.

Tibetur kenna vit so lítið til tuberklarnar í dag. Men tað er so stutt síðani, at fólk ið livdi í ótta fyrri hesum óynskta gestinum, sum vitjaði frá smáttu og til borge, og sum broytti lagnuna hjá so mongum og hoygdi mangan ungan og livsfusan føroying.

Vit hava hoyrt um tey, sum sóu tað sum sína livsuppgávu at fáa bilbukt við tuberklarnar, og tað verður ongantíð gjørt ov nógv fyri at upplýsa um tað stríð og strev, sum tey lögdu rygg til.

Tað er ikki so langt síðani, at tað í nøkrum sjónvarpssendingum varð lýst, hvussu umstøðurnar vóru hjá teimum, sum vóru sjúk, og hvussu tær vóru hjá teimum, sum stríddust fyri at basa sjúkuni. Sera áhugavert og læruríkt.

Í skaldskapinum hjá Karsteni Hoydal fæst at vita, hvussu tað var at vera partur av umhøvurvinum, har Magnussen, læknin, og hansara hjálparfólk stríddust fyri at útruðda tuberklarnar, og tað er ikki minni áhugaverður lesnaður.

Dikka og Tummus

Jósup æt Niclasen, men hann og konan valdu at geva børnunum Thomassen til eftirnavn. Rímuligt var tað eftir pápa hansara, sum æt Tummus. Fyri hundráð árum síðani var tað sera ymiskt, hvørji eftirnøvn vóru brúkt, og tað eru fleiri dømi um, at foreldur góvu børnunum hjá sær ymisk eftirnøvn.

Árið eftir, at Anna Katrina og Jósup vóru gingin saman í hjúnlag, sá fyrsta barnið hjá teimum dagsins ljós. Tað var ein drongur,

og tey kallaðu hann Tummus, og hann var pápi at Kaj Thomassen, sum fyrri trimum vikum síðani fór um tey 90. Tummus var 26 ára gamal, tá hann giftist Fredrikku hjá Heindrikki ella Dikka, sum hon vanliga varð nevnd, og tey settu seg eisini niður úti á Bø. Hon var fødd í 1875, og var sostatt eini seks ár eldri enn Tummus. Tey fingi tvey børn – Kaj, sum seinni giftist inn í barndómsheimið – og so Fiu, sum var tvey ár yngri og gjørdist bóndakona í Suðurstovu í Hattarvík. Maðurin æt Andrass Fugl. Miðskeiðis í sjeiti árunum fluttu tey til Klaksvíkar at búgva. Fia doyði í 1989, og Andrass legði árunar inn í 1992.

Tummus og Fredrikka livdu í hjúnlagi í 22 ár. Hann hevði tikið gerðið eftir pápan. Konan arvaði fitt av jorð, so tey høvdu meiri at liva av í landbúnaðinum enn tey, sum einki áttu. Hin parturin av innløgum var tað, hann summarhálvrið vann sær sum skipsmaður. Hann sigldi við Dáva úr Gerðum, og hann var millum teir niggu, sum – so tekur Símun Hansen til – lótu liv í feigdarleikinum eystanfyrir Selvgönes, meðan Føroya stoltasta og snottligasta skúta varð sundursorað. Tað var náttúra til hósðagin 27. mars í 1929, at skonnartin Ernstina, sum Dávur átti saman við beiggjanum, J. F. Kjølbro, fórst.

So var Dikka einkja, til hon slapp í 1955. Fia giftist til Hattarvíkar í 1939, men umframt Kaj, so var eisini ein annar drongur í húsinum. Tað var Karsten, systursonur Tummusar, sum var knapt tólv ára gamal, tá hann í september mánaði í 1932 varð sendur av Toftum og norður til mammu-beiggjakonuna, sum skuldi taka sær av honum. Har var hann, til hann setti fótur undir egið borð, og Dikka visti hjartaliga kærleika ímóti dreinginum, sum kom úr einum av teimum mongu føroysku heimunum, ið vóru rakt av sjúku og sorg.

Sigga

Tummus var bara tvey ára gamal, tá fyrsta systurin kom 21. januar í 1883. Anna Katrina kallaði mammu sína, sum var deyð so tíðliga frá sínum børnunum, upp. Sum vit nevndu í síðstu viku, so var hon ættað úr Eyðastovu í Svínøi og æt Sigga.

oy og æt Sigga.

Tann yngra Sigga var úti í Fugloy hjá abbanum eitt skifti, tá hon var smágenta. Hon giftist út á Toftir 5. oktober í 1913, og lagnan var hvørki henni ella hennara blíð. Sigga og maðurin, Hanus heima í Tuni á Toftum, fingi fimm børn. Hann var fiskimaður, og hon tók sær av børnunum so frægt sum hon orkaði.

Sum fleiri onnur í familjuni og so nógv onnur í Svínøi og kring landið, so var Sigga nívð av tuberklum, og hon var ofta á sanatorinum í Hoyðølum.

Eina smágentu, Elisabeth, mistu tey í 1923. Meðan maðurin var undir Íslandi, vóru Sigga og børnini í Svínøi og ferðaðust hjá familjuni. Har fingi børnini kikkhostan, og henda litla fekk eisini lungnabruna og doyði. Hon varð grivin í Svínøi, og tað vóru ikki góð boð at fáa hjá manninum, tá hann nakrar vikur seinni kom aftur av skipi.

Í 1935 fingi tuberklarnir bilbukt við Siggu. Børnini høvdu ofta verið hjá góðum fólki, og tvey ár eftir, at tey høvdu mist mammuna, fórst pápin. Hann slærði út av strandasluppini Zealous, tá teir í september í 1937 vóru á vegg heim av Eysturlandinum.

Elsta barnið hjá teimum er Jústinus. Hann er føddur í 1917 og býr í Saltangará. Elisabeth, var fødd í 1919 og doyði í 1923. Karsten er føddur í 1920, og hann býr í Klaksvík. Anna Katrina er fødd í 1921, og hon býr í Rituvík. Yngstur var Hans Marius ella Hassi, sum hann varð nevndur á Toftum. Hann var føddur í 1926, og í 1966 doyði hann á vegg til Italia við norskum farmaskipi. Hann var ógiftur og er grivin í Genova.

Liggjas og Símun Petur

Liggjas, sum var føddur í 1886, fór um hundráð ára skiftið, tá hann var um fermingaraldrin, út til Fugloyar, har hann var at vera hjá abbanum í Keldhúsinum í Hattarvík. Hann fann sær konu av Fløtti á Kirkju. Hon æt Elsa Maria, og hon var fødd í 1896.

Tey bæði giftust inn í Keldhúsinum í 1918, men hjúnlagið varð stutt. Hann mundi longu hava smittuna, tá tey giftust, og í 1920 doyði hann av tuberklum.

Í 1923 giftist einkjan upp aftur við beiggja fyrra mannin. Hann



Simun Petur var føddur í 1891 og doyði í 1970

æt Simun Petur Thomassen, var føddur í 1891, og hann var sostatt farin uppum tey tríati, tá tey bæði giftust.

Vert er at leggja til merkis, at Elsebeth Maria var tiggju ár yngri enn fyrri maðurin og fimm ár yngri enn seinni maðurin. Í øllum hinum fimm giftarmálunum, har systkini hjá Liggjas og Símun Peturi vóru annar parturin, vóru konurnar eldri enn menninir!

Elsebeth Maria og Símun Petur høvdu eitt langt og gott liv saman. Hann var skipsmaður, og tey fyrstu nógvu ári bðu tey í Hattarvík, men í 1956 fluttu tey til Klaksvíkar, har báðar dottrarnar høvdu sett búgv. Símun Petur var tann av systkjnum, sum livdi longest. Hann var lættur uppá spor, ið hann hevði eitt lætt lyndi, og familjalskurin kom til sjóndar í livandi áhuganum, sum hann hevði í øllum tí, sum tey í yngra ættarliðinum tókust við. So leingi hann orkaði var hann til arbeiðis, og tað kendist altíð hugnaligt og fjálgt at koma inn á gólvíð hjá teimum báðum úti á Bumshammri. Símun Peturs faldarliv endaði í 1971, og í 1972 legði Elsa Maria árunar inn.

Í fyrri giftuni vóru eingi børn. Elsebeth Maria og Símun Petur fingi tvær dottrar, sum báðar búgva í Klaksvík. Alisa er fødd í 1927, og Tórgerð er fødd í 1930.

Anna Sofia

Fjórdi barnið hjá Onnu Katrinu og Tummasi var ein genta. Hana kallaðu tey Anna Sofia. Hon var fødd í 1889, og hon var um 25 ára aldur, tá hon í 1914 giftist við Óla Jákup millum Gardarnar, sum var ættaður av Fløttinum í Klaksvík og føddur í 1890. Tey bæði settu seg niður upp á Heygum, har Óla Jákup bygdi fast í hjá bróðrinum Jákupi, men í 1928 fluttu tey til Klaksvíkar.

Elsti sonur teirra, Jósup, var at vera hjá ummuni og abbanum úti á Bø, inntil hann seinni fór til Klaksvíkar, har hann festi búgv á sama hátt sum fleiri av hinum systkjnum.

Anna Sofia doyði leið nógv av astmu, og í 1937 var hon á sanatorinum, tí hon hevði fingið tuberklar. Hon doyði í 1941. Óla Jákup livdi til í 1971. Allir klaksvíkingar minnst henda hugflogs-



Tummus var føddur í 1881 og doyði í 1930



Sigga var fødd í 1883 og doyði í 1935



Liggjas var føddur í 1886 og doyði í 1920